

WYMAGANIA EDUKACYJNE I KRYTERIA OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO – KLASA VIII

Uczeń spełnia wymagania określone dla klas IV–VII.

OCENA NIEDOSTATECZNA:

Uczeń nie opanował wiedzy i umiejętności objętych podstawą programową i nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą. Poziom jego wiadomości i umiejętności uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych. Nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- klasyfikuje czytany utwór literacki jako należący do *epiki, liryki* lub *dramatu*;
- zna podstawowe pojęcia związane z utworami epickimi, lirycznymi i dramatycznymi;
- wie, że istnieją gatunki literackie (w tym: *fraszka, sonet, pieśń, hymn, satyra, tragedia, powieść historyczna*), odróżnia je od rodzajów literackich;
- wie, że język utworu literackiego cechuje się obecnością różnych środków stylistycznych;
- zauważa związek problematyki utworów literackich z życiem i uniwersalnymi wartościami;
- wiąże czytany utwór ze wskazanym przez nauczyciela kontekstem.

Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- z pomocą nauczyciela opisuje i interpretuje dzieła sztuki (np. obraz, rzeźbę, fotografię, grafikę),
- zgodnie z sugestiami nauczyciela wyszukuje w tekście potrzebne informacje i stara się porządkować zgromadzony materiał;
- potrafi odróżnić literaturę piękną od tekstów nieliterackich.

- czyta ze zrozumieniem fragmenty tekstów publicystycznych i popularnonaukowych;
- rozpoznaje wskazany przez nauczyciela tekst jako *reportaż*;

Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- komunikuje się z innymi w sposób werbalny i niewerbalny;
- dostosowuje język, którego używa, do sytuacji;
- rozpoznaje i tworzy wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- odróżnia mowę niezależną od zależnej;

Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- zauważa zróżnicowanie słownictwa języka polskiego, rozpoznaje słownictwo gwarowe, środowiskowe;
- stara się wzbogacać swoje słownictwo, wyjaśnia znaczenie wyrazów;
- rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, używa ich;

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- stosuje podstawowe zasady etykiety językowej,

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- nie popełnia błędów zakłócających komunikację językową, stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym

Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki. Uczeń:

- krótko wypowiada się ustnie na podany temat;
- stara się używać prostych środków retorycznych;
- z pomocą nauczyciela redaguje plan wypowiedzi;

- pisze według podanego wzoru, z pomocą nauczyciela, poznane formy wypowiedzi, w tym: rozprawkę, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny;
- stosuje akapity;
- formułuje prostą tezę;
- wyraża własne zdanie i stara się je uzasadnić;
- przedstawia rzeczowe argumenty w dyskusji na temat problemów znanych z codziennego życia;
- stara się podać przykłady ilustrujące argumenty;
- z pomocą nauczyciela podejmuje próby wnioskowania;
- rozpoznaje w różnych tekstach niektóre środki perswazji i manipulacji.

Mówienie i pisanie. Uczeń:

- zna i stosuje podstawowe zasady etyki wypowiedzi;
- podejmuje próby przekształceń tekstu cudzego (skraca, streszcza);
- formułuje pytania dotyczące utworu;
- głośno czyta i recytuje teksty, zachowując podstawowe zasady wymowy.

Samokształcenie.

Uczeń:

- korzysta, z poszanowaniem praw autorskich, z różnych źródeł informacji wskazanych przez nauczyciela;
- rozwija nawyk systematycznego uczenia się;
- uczestniczy w pracy grupowej, współpracuje z innymi w realizacji projektów edukacyjnych;
- uczestniczy w programowych wyjściach o charakterze kulturalnym.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające:

- czyta większość wymaganych lektur przynajmniej we fragmentach i zna ich treść.

OCENA DOSTATECZNA

Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- wskazuje podstawowe cechy tekstów epickich, lirycznych i dramatycznych, odnajduje je w czytanych utworach;
- stara się posługiwać terminologią związaną z utworami epickimi, lirycznymi i dramatycznymi;
- stara się posługiwać nazwami gatunków literackich, wskazuje utwory należące do tych gatunków;
- wyszukuje w tekście literackim użytych środków językowych, stara się je nazwać;
- wskazuje związek problematyki utworów literackich z życiem, opisuje wartości, do których odwołuje się utwór;
- zapoznaje się ze wskazanym przez nauczyciela kontekstem utworu, stara się powiązać utwór ze swoją wiedzą na temat historii i kultury.

Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- komentuje warstwę przedstawieniową dzieła sztuki, zwraca uwagę na wartość estetyczną tekstów kultury;
- wyszukuje w tekście informacje różnego typu, cytuje fragmenty tekstu;
- klasyfikuje poznawany tekst jako literacki, publicystyczny lub popularnonaukowy;
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie (w tym: *reportaż* i *felieton*);
- znajduje w omawianych tekstach współczesnej kultury popularnej nawiązania do tradycyjnych wątków kulturowych.

Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- świadomie używa języka jako narzędzia komunikowania się;
- stara się stosować norm wzorcową i użytkową;
- tworzy poprawne wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- przekształca poprawnie mowę niezależną w zależną.

Zróznicowanie języka. Uczeń:

- rozpoznaje zróznicowanie słownictwa języka polskiego, rozpoznaje zapożyczenia, archaizmy, słowa gwarowe;
- wzbogaca swoje słownictwo;
- ma świadomość treści i zakresu używanych wyrazów;
- stara się używać poprawnych form nazw osobowych i miejscowych;
- wyjaśnia znaczenie homonimów;
- zauważa zróznicowanie stylistyczne wypowiedzi, dostosowuje styl do formy wypowiedzi.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- stosuje zasady etykiety językowej.

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- pisze zgodnie z podstawowymi normami poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej.

Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki. Uczeń:

- wypowiada się ustnie, zachowuje wewnętrzną logikę wypowiedzi, używa środków retorycznych;
- gromadzi materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi, pisze plan wypowiedzi;
- pisze poznane formy wypowiedzi, w tym: rozprawkę, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, starając się zachować wyznaczniki gatunku;
- stosuje akapity zaznaczające trójdzielną budowę pracy;
- formułuje tezę, wie, czym jest hipoteza;
- wyraża i uzasadnia własne zdanie, używając prostej argumentacji;

- przedstawia rzeczowe i emocjonalne argumenty w dyskusji na temat znanych mu z doświadczenia problemów;
- podaje przykłady ilustrujące argumenty;
- formułuje proste wnioski;
- rozpoznaje w różnych tekstach podstawowe środki perswazji i manipulacji;
- zna i stosuje podstawowe zasady etyki wypowiedzi.

Mówienie i pisanie. Uczeń:

- podejmuje samodzielne próby przekształceń tekstu cudzego (skraca, streszcza, rozbudowuje);
- formułuje pytania związane z dosłownymi znaczeniami utworu;
- głośno, płynnie czyta i recytuje teksty, przestrzega zasad intonacji zdaniowej.

Samokształcenie

Uczeń:

- korzysta, z poszanowaniem własności intelektualnej, z różnych źródeł informacji;
- uczy się systematycznie;
- uczestniczy w projektach edukacyjnych;
- podejmuje próby prezentowania przygotowanego materiału;
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia, wyraża swoje zdanie;
- uczestniczy w wybranych wydarzeniach kulturalnych w swoim regionie.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające:

- czyta większość wymaganych lektur w całości i zna ich treść.

OCENA DOBRA

Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- rozpoznaje rodzaje literackie: epikę lirykę i dramat;

- posługuje się terminami: pamiętnik, tren, epepeja, potrafi wymienić ich najważniejsze cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- posługuje się terminami: akt, scena, didaskalia, monolog, dialog;
- zazwyczaj rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, inwokację i stara się poprawnie określać ich funkcje;
- zna pojęcie ironii i rozpoznaje ją w tekście, określa jej podstawowe funkcje;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- w swoich poprawnych językowo i komunikatywnych wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich.

Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- zazwyczaj wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- stara się porządkować informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; w większości samodzielnie interpretuje dzieła sztuki (np. obraz, grafikę, rzeźbę, fotografię);
- wskazuje różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką;
- w większości przykładów rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, artykuł, felieton i właściwie określa ich podstawowe cechy.

Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozumie znaczenie języka w procesie komunikacji;
- stosuje normę wzorcową i użytkową;
- rozpoznaje i tworzy różne rodzaje wypowiedzi wielokrotnie złożonych;
- przekształca poprawnie mowę zależną w niezależną i odwrotnie, przestrzega zasad zapisu.

Zróznicowanie języka. Uczeń:

- rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i o ograniczonym zasięgu, rozpoznaje zapożyczenia, archaizmy, neologizmy, kolokwializmy, słowa gwarowe;
- używa poprawnych form nazw osobowych i miejscowych; poprawnie używa homonimów;
- rozpoznaje i nazywa różne style, różnicuje stylistycznie swoje wypowiedzi.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- świadomie stosuje w wypowiedziach zasady etykiety językowej,

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- pisze zgodnie z normami poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej, stara się poprawiać błędy

Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki. Uczeń:

- wypowiada się ustnie, porządkując treść swojej wypowiedzi, wykorzystuje środki retoryczne;
- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do stworzenia pracy, tworzy poprawnie plan wypowiedzi;
- pisze poznane formy wypowiedzi, w tym rozprawkę, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, zazwyczaj stosując odpowiednią dla danej formy kompozycję;
- prawidłowo stosuje akapity;
- formułuje tezę i hipotezę;
- wyraża i uzasadnia własne zdanie, używając właściwych argumentów;
- przedstawia argumenty w dyskusji dotyczącej tekstu literackiego;
- podaje odpowiednie przykłady ilustrujące argumenty;
- zazwyczaj prawidłowo formułuje wnioski wynikające z argumentacji;
- zwykle rozpoznaje w różnych tekstach użyte środki perswazji i manipulacji;

Mówienie i pisanie. Uczeń:

- zna i stosuje podstawowe zasady etyki wypowiedzi;
- dokonuje przekształceń tekstu cudzego (skraca, streszcza, rozbudowuje);
- formułuje pytania związane z przenośnymi znaczeniami utworu;
- głośno czyta i recytuje teksty, zachowując podstawowe zasady wymowy.

Samokształcenie

Uczeń:

- korzysta z samodzielnie wybranych źródeł informacji, szanując cudzą własność intelektualną;
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- stara się myśleć krytycznie, wyraża opinie;
- aktywnie realizuje projekty, prezentuje efekty pracy indywidualnej lub grupowej;
- uczestniczy w życiu kulturalnym swojego regionu.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające:

- czyta wszystkie wymagane lektury w całości, zna ich treść i problematykę.

OCENA BARDZO DOBRA

Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- bezbłędnie rozpoznaje rodzaje literackie: epikę lirykę i dramat;
- określa wszystkie cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i klasyfikuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;
- świadomie posługuje się terminami: pamiętnik, tren, epepeja; potrafi wymienić ich cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, alegorię i poprawnie określa ich funkcje;
- zna pojęcie ironii; rozpoznaje ją w tekście oraz określa jej funkcje;

- właściwie wskazuje w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- samodzielnie określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- w swoich poprawnych językowo i komunikatywnych wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich, by odwołać się do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji.

Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- prawidłowo wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- poprawnie porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
- samodzielnie i twórczo interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafikę, rzeźbę, fotografię);
- dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową; publicystyką i poprawnie określa ich funkcje,
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, felieton, artykuł i właściwie określa ich podstawowe cechy;
- samodzielnie znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach; piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozumie znaczenie języka w procesie komunikacji;
- poprawnie stosuje różne sposoby zapisywania głosek;
- rozpoznaje podstawowe rodzaje zjawisk fonetycznych;
- poprawnie akcentuje wszystkie wyrazy;
- rozpoznaje i używa różne rodzaje formantów, poprawnie analizuje budowę słowotwórczą wyrazu;
- rozumie zasady tworzenia imiesłówów;
- przekształca imiesłowowy równoważnik zdania na zdanie złożone i odwrotnie;
- używa poprawnych form skrótów i skrótowców.

Zróznicowanie języka. Uczeń:

- dostrzega zróznicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy);
- wyjaśnia różnice pomiędzy treścią a zakresem wyrazu; różnicuje wyrazy ze względu na ich treść i zakres;
- stosuje sposoby wzbogacania słownictwa;
- rozumie znaczenie homonimów i wyrazów wieloznacznych; potrafi wskazać różnice pomiędzy nimi.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- świadomie stosuje w wypowiedziach zasady etykiety językowej;
- swobodnie wykorzystuje znane normy językowe odpowiednie dla wypowiedzi publicznych.

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- poprawnie wykonuje zadania o dużej skali trudności dotyczące wiadomości i umiejętności z ortografii i interpunkcji wprowadzonych w klasach programowo niższych.

Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki. Uczeń:

- tworzy rozbudowaną wypowiedź na podany temat, zachowuje logikę, spójność i kompozycję wypowiedzi; sprawnie gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi;
- tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami;
- stosuje rytm akapitowy;
- swobodnie wyraża i uzasadnia własne zdanie, używając różnorodnych argumentów;
- prawidłowo formułuje tezę i hipotezę;
- przedstawia przemyślane argumenty w dyskusji dotyczącej tekstu literackiego;

- podaje celne i różnorodne przykłady ilustrujące argumenty;
- podsumowuje rozważania;
- w większości rozpoznaje środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych;
- potrafi wskazać manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.

Mówienie i pisanie. Uczeń:

- pisze poznane formy wypowiedzi, w tym: recenzję, rozprawkę, przemówienie, wywiad, podanie, list motywacyjny, CV, stosując odpowiednią dla danej formy kompozycję;
- zna i stosuje podstawowe zasady etyki wypowiedzi;
- dokonuje przekształceń tekstu cudzego (skraca, streszcza, rozbudowuje);
- głośno czyta i recytuje teksty, dobierając odpowiednie tempo i intonację.

Samokształcenie

Uczeń:

- korzysta z samodzielnie wybranych źródeł informacji, szanując cudzą własność intelektualną;
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania, stara się myśleć krytycznie, wyraża opinie;
- aktywnie realizuje projekty, prezentuje efekty pracy indywidualnej lub grupowej.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające:

- czyta wszystkie wymagane lektury w całości i interpretuje je w połączeniu z kontekstami.

OCENA CELUJĄCA

Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;

- bezbłędnie rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, komedia, fraszka, sonet, pieśń, tren, ballada, epopeja, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;
- rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje;
- zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
- zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje;
- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;
- wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;
- recytuje utwór literacki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem.

Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- prawidłowo porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
- samodzielnie interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);
- dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa;
- bezbłędnie rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł, felieton i określa ich podstawowe cechy;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;
- znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozumie mechanizm upodobień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem;
- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant;
- określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń;
- zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;
- rozpoznaje i nazywa imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;
- rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie;
- rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu.

Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy);
- rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, zna typy skrótów i skrótowców – określa ich funkcje w tekście;
- rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
- zna sposoby wzbogacania słownictwa;
- rozumie znaczenie homonimów;
- wyróżnia środowiskowe i regionalne odmiany języka;
- rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu;
- rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach;
- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich;
- rozumie, na czym polega błąd językowy.

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennej;
- poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;
- wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;
- zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennej i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.

Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki. Uczeń:

- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; bezbłędnie redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- przeprowadza prawidłowe wnioskowanie jako element wywodu argumentacyjnego;
- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- rozpoznaje i rozróżnia środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję;
- rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.

Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy spójne i bezbłędne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad, sprawozdanie;
- wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje;
- poprawnie formułuje pytania do tekstu;
- dokonuje właściwej interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

Samokształcenie

Uczeń:

- korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich;
- samodzielnie i z pomocą nauczyciela rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- aktywnie i świadomie uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie;
- pogłębia swoją wiedzę przedmiotową (np. poprzez udział w konkursach);
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania komunikatywnych, poprawnych opinii;
- rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
- występuje w roli lidera grupy;
- rozwija nawyki systematycznego uczenia się.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające:

- chętnie czyta i zna wiele tekstów ponadprogramowych.

LEKTURY OBOWIĄZKOWE:

- 1) Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
- 2) Aleksander Fredro, *Zemsta*;
- 3) Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym tren I, V, VII i VIII;
- 4) Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*;
- 5) Ignacy Krasicki, *Żona modna*;

- 6) Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, II część Dziadów*, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie, Pan Tadeusz* (całość);
- 7) Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Księżę*;
- 8) Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*;
- 9) Juliusz Słowacki, *Balladyna*;
- 10) Stefan Żeromski, *Szyfowe prace*;
- 11) Sławomir Mrożek, *Artysta*;
- 12) Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze* (fragmenty), *Tędy i owędy* (wybrany reportaż).
- 13) wybrane wiersze poetów wskazanych w klasach IV–VI, a ponadto Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Stanisława Barańczaka, Cypriana Norwida, Bolesława Leśmiana, Mariana Hemara, Jarosława Marka Rymkiewicza, Wisławy Szymborskiej, Kazimierza Wierzyńskiego, Jana Lechonia, Jerzego Lieberta oraz fraszki Jana Sztaudyngera i aforyzmy Stanisława Jerzego Leca.

LEKTURY UZUPEŁNIAJĄCE (OBOWIĄZKOWO DWIE W KAŻDYM ROKU SZKOLNYM):

- 1) Miron Białoszewski, *Pamiętnik z powstania warszawskiego* (fragmenty) ; 2) Agatha Christie, wybrana powieść kryminalna;
- 3) Arkady Fiedler, *Dywizjon 303*;
- 4) Ernest Hemingway, *Stary człowiek i morze*;
- 5) Barbara Kosmowska, *Pozłacana rybka*;
- 6) Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei* (fragmenty);
- 7) Nancy H. Kleinbaum, *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*;
- 8) Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*;
- 9) Eric-Emmanuel Schmitt, *Oskar i pani Róża*;
- 10) Melchior Wańkowicz, *Monte Cassino* (fragmenty) ;
- 11) Karolina Lanckorońska, *Wspomnienia wojenne 22 IX 1939–5 IV 1945* (fragmenty).

Lub inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela, w tym wiersze poetów współczesnych i reportaże.